

Миколенко О. М.,

к.ю.н., доц кафедри адміністративного та господарського права
Одеського національного університету імені І.І. Мечникова

*ТЕОРІЯ ФУНКЦІЙ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА В УМОВАХ
БОРОТЬБИ СВІТОГЛЯДІВ ПРО АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО*

Адміністративне право сьогодні ще не стало єдиною конструкцією, де кожна частина на своєму місці. Пояснюється це тим, що кожна наукова школа з адміністративного права намагається розробити свою концепцію адміністративного права та розповсюдити її не тільки в науковій сфері, а й в правотворчій та навчально-методичній сферах. Цікаво, що спектр наукового світогляду щодо змісту, системи, структури адміністративного права суттєво відрізняється у представників вище згаданих шкіл. Тут можна зустріти концепції та наукові підходи:

- в яких використовується термінологія радянських часів та підтримуються погляди на систему адміністративного права, яка була запропонована ще в радянський період. Ці наукові погляди існують та підживлюються завдяки авторитетних науковців, які відбулися як фахівці в радянський період та продовжують відстоювати свій власний світогляд на місце адміністративного права в сучасній системі права України;

- в яких повністю ігноруються термінологія і досвід радянського минулого, акцентується увага на дорадянському періоді розвитку адміністративного права на теренах України і відбувається процес тотального запозичення термінології і досвіду провідних країн

Європи (насамперед, Німеччини). Ці наукові погляди мають суттєву фінансову підтримку міжнародних організацій та мають лобістів як серед політиків, так і серед науковців;

- в яких намагаються гармонійно поєднати досвід радянського минулого, європейський досвід та сучасний потенціал наукової спільноти України. Ці наукові погляди є найбільш розповсюдженими в Україні, але без фінансової підтримки та підтримки авторитетних науковців вони потроху сходять нанівець.

Тобто «модні тенденції», пов'язані з гаслами про європейську інтеграцію, та фінансова підтримка відповідних наукових досліджень європейськими організаціями, призводять до мінімізації значення національної юридичної науки та до необґрунтованого копіювання і запозичення основних положень науки адміністративного права країн західної Європи.

Отже різні наукові світогляди щодо адміністративного права є однією з головних перепон розвитку адміністративного права в цілому та безпосередньо теорії функцій адміністративного права. Теорію функцій адміністративного права не можна віднести до числа розроблених і цьому факту є логічне пояснення. Існує ціла низка невирішених теоретичних проблем, які перешкоджають розвитку знань про функції адміністративного права. По-перше, в науковій і навчальній літературі функція адміністративного права як самостійна наукова категорія не розглядається (виключення складають публікації Ю. В. Пирожкової [1]). Перевага в основному віддається функціям виконавчої влади, точніше кажучи, основним напрямкам державно-управлінської діяльності, змістом якої є практична реалізація цієї гілки державної влади [2, с. 262-264]. Деякі автори взагалі ототожнюють функції адміністративного права і функції виконавчої влади [3, с. 46-47]. По-друге, у науках поняття «функція» вживається в різних значеннях. Функції розглядаються в математиці, біології, кібернетиці, соціології, фізиці тощо. У юридичній науці термін «функція» теж вживається в різних значеннях. Так розглядаються «функції права», «функції державних органів», «функції юридичної відповідальності», «функції правових договорів», «функції юридичного процесу», «функції юридичної практики» і ін. Існуюча тенденція до розширення сфери використання поняття «функція» може призвести до того, що з'являться наукові праці, в яких будуть розглядатися «функції правовідносин», «функції статті закону», «функції адміністративного проступку» та ін. Виникає враження, що поняття «функція», втративши своє постійне значення, кожен раз наділяється новими властивостями, в залежності від сфери свого застосування.

По-третє, визначити та класифікувати функції адміністративного права можна лише в тому випадку, коли уточнено поняття «адміністративне право». Адже адміністративне право можна характеризувати як галузь права, як науку та як навчальну дисципліну. Таким чином, поняття «функція» кожного разу буде набувати свого специфічного змісту, в залежності від того, в якому значенні використовується поняття «адміністративне право». Функції адміністративного права фрагментарно висвітлені в навчально-методичній літературі у працях В. Б. Авер'янова, О. Ф. Андрійко, Ю. П. Битяка, І. П. Голосніченка, Р. А. Калюжного, С. В. Ківалова, Ю. М. Козлова, Ю. В. Пирожкової, Ю. М. Старілова та інших видатних вчених України і зарубіжжя. Але в юридичній літературі відсутні комплексні дослідження функцій адміністративного права як галузі права, науки чи навчальної дисципліни. Вважаємо, що від поняття «функція» не слід повністю відмовлятися в юридичній науці, як це іноді пропонується в періодичних виданнях. В той же час, не можна сьогодні визначати через словосполучення «основні напрями діяльності (впливу)», як це було запропоновано ще в радянській теорії держави та права. Пропонуємо поняття «функція» розглядати як єдність трьох самостійних понять – «цілі», «засоби досягнення цих цілей» та «результат, який був отриманий і який повинен відповідати поставленим цілям». Якщо результат не відповідає поставленим цілям, то функція вважається не реалізованою. Таким чином під функцією слід розуміти не «основні напрямки впливу», як це пропонується в юридичній літературі, а «відповідність отриманого результату поставленим цілям та використаним засобам». Тоді функції адміністративного права як галузі права – це відповідність правового стану, який склався у суспільстві в результаті адміністративно-правового регулювання, цілям та засобам адміністративно-правового регулювання (права, обов'язки, повноваження, санкції, гарантії, тощо). Функції адміністративного права як науки – це відповідність отриманих наукових результатів цілям наукової діяльності та засобам, які були при цьому використані (використання архівних матеріалів чи статистичних даних, використання методів наукового пізнання та законів логіки, використання особистого практичного досвіду, тощо). Функції адміністративного права як навчальної дисципліни – це відповідність отриманих студентами навчального закладу знань про адміністративне право цілям освітньої діяльності навчального закладу та засобам, які при цьому використовувалися (методика ведення лекцій та семінарських занять, організація навчального процесу, навчально-методичне забезпечення, використання сучасних технологій в наданні освітніх послуг тощо).

Список використаної літератури:

1. Пирожкова Ю.В. Функції адміністративного права: оновлений доктринальний підхід до визначення і змістового наповнення / Ю.В. Пирожкова // Visegrad journal on human rights. – 2016. – № 2/1. – С. 114–120.

2. Адміністративне право України. Академічний курс : підручник у 2-х томах. Т. 1: Загальна частина / В. Б. Авер'янов, О. Ф. Андрійко, Ю. П. Битяк, І. П. Голосниченко [та ін.] ; відповід. ред. В. Б. Авер'янов. – К. : Юридична думка, 2004. – 584 с.

3. Агапов А. Б. Административное право : учебник / А. Б. Агапов. – М. : Издательско-торговая корпорация «Дашков и Ко», 2004. – 932 с.